

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Management bezpečnosti

Autor práce: Miroslav Pouchanič

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: doc. RNDr. Dana Procházková, PhD., DrSc.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucí bakalářské práce paní doc. RNDr. Daně Procházkové, PhD., DrSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Abstrakt

POUCHANIČ, M., *Management bezpečnosti : bakalářská práce*. Příbram : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 46 s. Vedoucí bakalářské práce doc. RNDr. Dana Procházková, PhD., DrSc.

Klíčová slova: management bezpečnosti, eskorta, civilní zdravotnické zařízení, napadení eskorty, pokus o útěk, pokus o osvobození

Předložená bakalářská práce se zabývá bezpečností. Soustřeďuje se na práci eskort, zejména eskort do civilního zdravotnického zařízení. V uvedeném případě obvykle hrozí nejvyšší riziko napadení eskorty a pokusu o osvobození eskortované osoby. Právě v civilním zdravotnickém zařízení se nachází mnoho civilních nezúčastněných osob, které by při případném zásahu eskorty mohli být poraněni. Hlavní prioritou vězeňské služby je šetřit a chránit zdraví a život všech nezúčastněných osob. Předložená práce se proto zaměřuje na nedostatky při přípravě a provádění činnosti eskorty a na nedostatky ve spolupráci s osobami zaměstnanými v civilních zdravotnických zařízeních.

Abstract

POUCHANIČ, M., *Safety management: Bachelor thesis Příbram* : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. Number of pages: 46, Supervisor : doc. RNDr. Dana Procházková, PhD., DrSc.

Key words: security management, safe conduct, civil medical facility, assault of safe conduct, attempt at escape, attempt at delivery of a prisoner

The Bachelor's thesis deals with safety. It focuses on the work of escort, especially with safe conducting to a civil medical facility. In that case, usually threats a highest risk of assault of escort and attempt at delivery of the transported prisoner. That is due to the fact that there are many civil uncommitted people in a civil medical facility, who could be injured by Prison Service members in case of defence of safe conduct. The main priority of the Prison Service is to protect the health and life of all uncommitted people. This Thesis is focused on weaknesses in Prison Service members' training and weaknesses in cooperation of civil medical facilities' employees and Prison Service members.

Obsah

Úvod	7
1 Rešerše - popis současných znalostí o problematice	9
1.1 Popis a složení eskorty	12
1.2 Profil příslušníka eskorty	13
1.3 Náplň práce eskortní směny	14
1.4 Dělení eskort	17
1.5 Použití donucovacích prostředků	20
1.6 Eskortá nemocných osob	20
1.7 Zvláštní opatření při eskortě	21
1.8 Použití střelné zbraně	22
1.9 Donucovací prostředky a jejich omezení	23
1.10 Povinnosti po použití donucovacích prostředků a střelné zbraně	25
1.11 Prevence před útekem	25
2 Pokusy obviněných a odsouzených o útek při eskortě	27
2.1 Únor roku 2006	27
2.2 Květen roku 2006	27
2.3 Květen roku 2007	28
2.4 Únor roku 2008	29
2.5 Listopad roku 2009	29
2.6 Únor roku 2010	30
2.7 Říjen roku 2010	31
2.8 Prosinec 2010	31
3 Data pro posouzení problémů při práci eskorty	33
3.1 Příprava	33
3.2 Dotazník	33
4 Metody použité k získání výsledků práce	36
5 Zpracování dat	37
Závěr	46
Seznam použité literatury a pramenů	48
Seznam příloh	50
Přílohy	51

Úvod

Základním fenoménem dnešní doby je bezpečnost. Kvůli neustále rostoucím požadavkům na manažery v oblasti bezpečnosti práce bude porovnán management bezpečnosti ozbrojených a civilní složek s cílem najít možnosti, jakými by si vzájemně mohly managementy bezpečnosti obou složek být nápomocné. V dnešní době se stává čím dál více lidí agresivními, zejména kvůli finančním problémům a nedůsledné výchově v mládí mnoha jedinců. Zároveň budou analyzovány způsoby útoků osob na eskorty odsouzených osob a budou navrženy postupy pro předcházení těmto útokům, a to především v objektech civilních zařízeních jako jsou například nemocnice.

Cílem předložené práce je porovnání složek ozbrojeného a civilního managementu bezpečnosti a nalezení možností pro vzájemnou spolupráci při ochraně zdraví a životů především civilních osob v době zvyšující se agresivity občanů. Na základě analýzy a vyhodnocení konkrétních útoků budou navrženy postupy pro předcházení útoků odsouzených, či civilních osob směřujících k osvobození odsouzených osob zejména při eskortách.

V mé bakalářské práci se pokusím seznámit čtenáře s jednotlivými druhy eskort vězeňské služby a především s její bezpečností. Všeobecně je známo, že eskorta je nejslabší článek Vězeňské služby České republiky, neboť napadení eskorty mimo chráněný areál je nejnadanější cesta k osvobození odsouzených či obviněných osob. Na základě popisu konkrétních útoků odsouzených či civilních osob na eskortu s cílem osvobození odsouzené osoby a zároveň na základě dotazníku předloženého členům eskortních směn budu ve své práci vypracovávat návrhy postupu, který má předejít samotné možnosti napadení a především také předejít možnosti újmy na zdraví či životě všech případných nezúčastněných osob, které se zrovna pohybují v blízkosti napadené eskorty, a které tím pádem tato újma hrozí. Mezi mé cíle patří především porovnání eskort, poté určení nejnebezpečnějšího druhu prováděné eskorty, na kterou se zaměřím ve zpracování nejvíce, především výpomoc složek ozbrojené a civilní sféry za účelem minimalizace možnosti napadení. A nakonec se budu zabývat nejdůležitějším tématem, což je příprava a prevence před možnými útoky, které jsou dle mého názoru vůbec nejdůležitější ze všech zmiňovaných témat, neboť „šťěstí přeje připraveným.“

V práci samotné budou nejprve shrnuty poznatky o bezpečnosti obecně a pak se pozornost soustředí velmi podrobně na eskorty. Po rešerši bude následovat popis úkolů a

činností Vězeňské služby České republiky, soubor dat o specifické činnosti eskorty, charakteristika metod použitých při zpracování dat, výsledky zpracování dat, jejich vyhodnocení, závěr a seznam použitých zdrojů.

1 Rešerše - popis současných znalostí o problematice

Základním přáním všech lidí je žít v bezpečném prostředí a mít dostačující prostor pro život. Bohužel neustále se zvyšující tempo životního stylu vyvíjí na lidi stále vyšší tlak a nutí je do větší pracovní zátěže. Mnoho jedinců ovšem tomuto tempu nestačí, proto přicházejí neustále s novými nápady, jak si obstarat peníze a jak bezpracně získat výhody pro zábavný život. Ale ne vždy je toto obohacování poctivé, proto naše republika zapojuje do boje se zločinem stále více sil. K zajištění bezpečí lidí vznikl v době historické stát jako útvar, jehož funkcí je zajistit bezpečnost lidí, území, státu a v globalizovaném, vzájemně propojeném světě i světa. Na zajištění bezpečnosti se podílejí bezpečnostní složky. Mezi ně patří eskorty, jejichž činnosti se bude práce věnovat.¹

Nejen naše republika, ale celá Evropská unie a Organizace spojených národů se zabývá otázkou bezpečnostního managementu. Aby spolupráce mezi všemi organizacemi skutečně fungovala, bylo nutné vytvořit soubor pojmů, které napomáhají při domluvě a spolupráci mezi bezpečnostními složkami všech států. Zvažované pojmy obsahují přesné definice výrazů, které se v managementu bezpečnosti nejvíce používají. Mezi pojmy patří například:

Zájmy chráněné zákonem

Chráněné zájmy jsou aktiva státu, které jsou prioritně ochraňovány (život, zdraví, bezpečí lidí, majetek, životní prostředí, veřejné blaho, technologie, infrastruktura). Jsou definovány v základních právních předpisech, či ústavě a jsou předmětem nouzového plánování. V tomto případě se používá i pojem právem chráněné zájmy.²

Ohrožení

Ohrožení danou pohromou je soubor maximálních dopadů pohromy, které lze očekávat v daném místě za specifikovaný časový interval s pravděpodobností rovnou stanovené hodnotě. Podle norem a standardů je obvykle určeno velikostí pohromy, která se

¹ PROCHÁZKOVÁ, D., *Bezpečnost, krizové řízení a udržitelný rozvoj*, UJAK Praha, 2010, ISBN 978-80-86723-97-6

² PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Krizové řízení, havarijní plánování a ochrana obyvatelstva*. 1. vydání, České Budějovice, 2009, 111 s. ISBN 978-80-86708-86-7, str. 7

vyskytuje s pravděpodobností větší nebo rovné 0.05s ohledem na četnostní rozdělení pro časový interval sto let.³

Hrozba

Hrozba je míra výskytu útoku (teroristického nebo vojenského) v daném místě. Je to pravděpodobnost, že vznikne nebo může vzniknout událost nebo soubor událostí, zcela odlišných od žádoucího stavu či vývoje chráněných zájmů z hlediska jejich celistvosti a funkce.⁴

Riziko

Riziko je míra nepřijatelných dopadů způsobených pohromou o velikosti rovné hodnotě ohrožení.

Riziko je pravděpodobná velikost škod, ztrát a újmů na chráněných zájmech, která odpovídá ohrožení od pohromy, které je normativně stanovené.⁵

Nouzová situace

Nouzová situace je situace, která je vyvolána v území nebo objektu apod. při výskytu pohromy. Dopady nouzové situace jsou odvraceny účinnou odezvou, při které jsou prováděny záchranné a likvidační práce, tj. aplikuje se opatření zmírňující dopady na chráněné zájmy. V rámci opatření na zvládnutí nouzové situace jsou připraveny speciální plány a speciální výkonné složky. Pojem nouzová situace není v české legislativě zavedena, ale používá se výraz „stav nouze“ či „nouzový stav“, případně označení „mimořádná událost“ pro některé nouzové situace.⁶

Pohroma

Pohroma je definována jako náhlý jev, obvykle rychle a nenadále přicházející (mnohdy i rychle mizící), který vede nebo může vést k újmě a značné škodě na chráněných zájmech. Zároveň avšak v řadě případů zanechává trvalé nebo dlouhotrvající, závažné dopady, jejichž velikost závisí na velikosti jevu.⁷

³ PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Krizové řízení, havarijní plánování a ochrana obyvatelstva*. 1. vydání, České Budějovice, 2009, 111 s. ISBN 978-80-86708-86-7, str. 9

⁴ PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Krizové řízení, havarijní plánování a ochrana obyvatelstva*. 1. vydání, České Budějovice, 2009, 111 s. ISBN 978-80-86708-86-7, str. 8

⁵ PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Krizové řízení, havarijní plánování a ochrana obyvatelstva*. 1. vydání, České Budějovice, 2009, 111 s. ISBN 978-80-86708-86-7, str. 7

⁶ PROCHÁZKOVÁ, D., *Krizové řízení, havarijní plánování a ochrana obyvatelstva*, UJAK Praha 2009, str. 23

⁷ PROCHÁZKOVÁ, D., *Bezpečnostní plánování*, UJAK Praha 2009, str. 41

Vznik pohromy, která má dopady na chráněné zájmy společnosti, vyvolává narušení normálního života člověka a společnosti, tj. pro člověka v postiženém místě vzniká mimořádná situace. Kritická situace (krize) je pak taková mimořádná situace, při které jsou ohroženy prioritní hodnoty, zájmy nebo cíle státu.⁸

Pojmem pohroma rozumíme událost náhlou, obvykle rychle a nenadále přicházející, mnohdy i rychle mizící, která od jisté velikosti zanechává trvalé a závažné dopady. Každá výrazná změna podmínek nastavených v lidském systému je svým způsobem pohromou. Člověk dosáhl své úrovně proto, že byl schopen přizpůsobovat se velkým proměnám a zvrátům, které formovaly, ale i někdy ohrožovaly jeho život, a dokázal částečně přetvořit prostředí pro svoji potřebu.⁹

Bezpečí

Bezpečí je stav lidského systému, při kterém vzniká újmy na chráněných zájmech má přijatelnou pravděpodobnost, že ujma nevznikne¹⁰

Nebezpečí

Nebezpečí je pojem, kterým se často označují možné zdroje nebo příčiny mimořádné události. Rovněž je využívána definice, která uvádí, že nebezpečí je předmět nebo situace, která vytváří hrozbu ztrát (může nastat negativní jev). Jako alternativní termín pro vysvětlení významu tohoto slova se užívá výraz „zdroj rizika“¹¹

Zajištění bezpečnosti je velmi komplexní. Patří sem velké množství nejrůznějších opatření a činností. V předložené práci se budu soustředit na jednu z důležitějších činností bezpečnostních složek podle zákona 110/1998, kam patří kromě armády, Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru, celní správy, BIS a dalších také Vězeňská služba České republiky. Jedna z jejích nejdůležitějších činností je zajistit, aby odsouzení a obvinění neohrožovaly občany a ostatní chráněné zájmy naší republiky. Předmětné činnosti zajišťuje speciální útvar, který se nazývá „eskorta“. Nároky na eskortu neustále vzrůstají, čemuž úměrně vzniká též potřeba rozvíjet činnosti na úrovni vysokoškolského studia. Z uvedeného důvodu mapuje předložená práce problémy, které jsou z hlediska bezpečnosti potřeba řešit.

⁸ PROCHÁZKOVÁ, D., *Bezpečnostní plánování*, UJAK Praha 2009, str. 44

⁹ PROCHÁZKOVÁ, D., *Monitoring zdrojů ohrožení v území*, UJAK Praha 2009, str. 15

¹⁰ PROCHÁZKOVÁ, D., *Bezpečnost, krizové řízení a udržitelný rozvoj*, UJAK Praha, 2010, s. 89, ISBN 978-80-86723-97-6

¹¹ PROCHÁZKOVÁ, D., *Bezpečnost, krizové řízení a udržitelný rozvoj*, UJAK Praha, 2010, s. 89, ISBN 978-80-86723-97-6

1.1 Popis a složení eskorty

Eskortou se rozumí každý ozbrojený doprovod obviněného nebo odsouzeného prováděný mimo střežený objekt.¹²

Eskortu tvoří příslušníci Vězeňské služby (dále jen „eskortující“) a obvinění nebo odsouzení (dále jen „eskortovaní“, pokud z jednotlivých ustanovení tohoto nařízení nevyplývá jinak). Je-li k provedení eskorty nebo střežení velen více než jeden eskortující, určí vedoucí oddělení velitele eskorty nebo velitele střežení. Členem eskorty je též příslušník vězeňské služby – služební řidič motorového vozidla, kterým je eskorta prováděna. Služební řidič je po dobu eskorty podřízen veliteli eskorty a je vyzbrojen a vstrojen stanoveným způsobem.¹³

Práce u eskorty je jednou z nejrizikovějších a nejnáročnějších prací u Vězeňské služby České republiky, jelikož jsou příslušníci eskortní služby neustále vystavováni nenadálým situacím, na které musí neprodleně zareagovat. Pracují denně s obviněnými a odsouzenými, o kterých mají jen povrchní informace, jenž vypovídají jen velmi málo o osobě, kterou převázejí. Zejména kvůli lékařskému tajemství nemají příslušníci ani možnost se dovědět, zda nemá převážená osoba nějaké nakažlivé či pohlavní nemoci, které se velmi snadno při malé neopatrnosti mohou přenášet například krví. Kromě toho je každý člověk jedinečná osobnost, a proto nemůžeme předem vědět co přesně udělá. Ale nejen styk s odsouzenými a obviněnými je charakteristický pro tuto práci. Eskortu začíná opuštěním věznice, čímž se vydává na cestu na určité místo určené, např.: do zdravotnického zařízení, k soudnímu líčení nebo umístění a přemístění. To znamená, že se denně na cestě, při odjezdu, příjezdu do místa určení, navádění, při setrvání na místě, setkávají s lidmi, které neznají a jež mohou být pro eskortu potenciálním ohrožením ve smyslu napadení za účelem osvobození odsouzené osoby. Proto se eskorta dá také charakterizovat jako nejslabší článek ve vězeňství.

Hrozba není jen napadení zvenčí, ale také například pokus o útěk nebo napadení zevnitř. Ne vždy se někdo snaží osvobodit odsouzeného, často se o to osoba pokouší sama a to z nejrůznějších důvodů.

Sloužím u vězeňské služby již více než tři roky. Svým zařazením spadáme mezi strážné, kde je mým hlavním úkolem střežit areál věznice, vykonávat kontrolní a pochůzkové činnosti a mimo jiné také vypomáhat při realizaci různých typů eskorty. Velitele eskorty nejezdím velmi

¹² KULA, Luděk; *Narřízení číslo 11 o vězeňské a justiční strážní*, Praha, 2006, s. 19, č.j.: 33/51/2006–50/601

¹³ KULA, Luděk; *Narřízení číslo 11 o vězeňské a justiční strážní*, Praha, 2006, s. 19, č.j.: 33/51/2006–50/601

často, spíše pouze při mimořádných eskortách, kde je zapotřebí vypravit eskortu velmi rychle a není čas čekat na příjezd příslušníka eskortní směny. Mé přesné zařazení je nyní vrchní asistent, což odpovídá hodnosti podpraporčík. Moje práce mě baví a zajímám se o ni. Lidé, kteří chtějí sloužit v eskortní směně podléhají při výběru velmi podrobnému „sítu.“ Jejich profil musí přesně odpovídat povaze této práce. Musejí být velmi rychlí, přesní, mít výborné znalosti veškerých předpisů, zákonů a interních nařízení. Pokud chce být někdo stálým členem eskorty, pak by měl odpovídat také jeho tělesný profil a fyzická zdatnost. Ve volném čase tedy většina členů eskorty pracuje na své tělesné stránce a fyzické kondici. Dobrá kondice je tedy jedním z nejdůležitějších faktorů, při jakýchkoli potížích, které se neobejdou bez použití fyzické síly. Ovšem ne vždy to platí.

1.2 Profil příslušníka eskorty

Nejen fyzická zdatnost a síla je potřebná pro to, aby se příslušník mohl stát členem eskorty. Jsem toho názoru, že problémy se mají řešit, ale ne za každou cenou násilím. Na jednom semináři Musada, nám instruktor řekl: „Pokud příslušník užije fyzického násilí, tak prohrál.“¹⁴

Toto je velice logické, protože to poslední co mohou příslušníci eskorty použít je fyzický kontakt. Z toho plyne, že komunikace a základy psychologie jsou úzce spojeny s touto prací. Příslušníci musí odhadnout, kdo proti nim stojí a podle toho zvolit taktiku, jak na něj působit, aby se vše obešlo bez kontaktu.

Některí odsouzení nebo obvinění se snaží zneužívat toho, že je dnešní systém pro ně humánnější a tudíž provokují nebo se snaží vyprovokovat příslušníky, aby šlápli vedle a udělali něco, za co si na ně budou moci stěžovat a tzv. je „svléknou z uniformy.“ Proto se jako další důležitá vlastnost jeví psychická odolnost proti provokacím a nátlakům.

Nedílný požadavek, jež je na příslušníky eskorty kladen, je ústrojová kázeň. Jsou denně ve styku se spoustou lidí a tím, jak chodí oblečení a vystupují mezi lidmi reprezentují VS ČR.

Autorita je vlastnost, jež by měl mít každý „eskorták“. Abych řekl pravdu je dost těžké si u odsouzených vybudovat autoritu. Mluvím z vlastní zkušenosti, jelikož jsem nastoupil jako 21ti letý kluk a musel jsem si autoritu pracně vybudovat.

¹⁴ KRATOCHVÍL, M. *Vzdělávání zaměstnanců VS ČR*. Brno, 2009. 96 s. Bakalářská práce. UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ.

Všechny zmiňované individuální přednosti jsou velice důležité pro práci u eskorty. Samotné individuální schopnosti jsou jen jedním faktorem, který je důležitý pro službu. Mezi další činitele, které by se daly zmínit jsou např. práce ve skupině. Eskortu tvoří skupina lidí, kteří se musejí vzájemně doplňovat a respektovat. Musí se na sebe stoprocentně spolehnout, protože některé zátěžové situace vyžadují přesné plnění týmové práce. Jestliže selže jeden člen, může být ohrožena celá eskorta. Toto platí nejvíce při eskortách nebezpečných osob nebo osob, které mají úzké propojení s podsvětím. Při takovýchto eskortách jsou přijímána zvýšená opatření v podobě vyšších bezpečnostních prvků, jako jsou neprůstřelné vesty, kevlarové helmy a samozřejmě příslušné komunikační vybavení a zbraně.

Příslušník eskortní směny není a nemůže být jen bezhlavý rváč, který se pustí do každého problému a vyřeší jej silou, jak se domnívá spousta lidí. Jak již bylo zmíněno musí to být všestranný člověk, který dokáže komunikovat s lidmi. Problémy musí dokázat vyřešit rychle a bez emocí.

1.3 Náplň práce eskortní směny

Hlavním úkolem eskortujících příslušníků je, aby včas a v pořádku dopravili eskortované osoby na stanovené místo. Samotná realizace je jen jednou z mnoha úkonů. Aby eskorta mohla být vypravena, musí mít vrchní inspektor eskortní směny příslušné podklady, podle nichž plánuje a vypravuje eskortu. Jedním ze zákonných způsobů je např. písemná žádost soudu nebo žádost lékaře, kterou schvaluje ředitel, v jeho nepřítomnosti vedoucí oddělení vězeňské a justiční stráže, v každé organizační jednotce.

Po schválení eskorty se vypracuje propustka nebo eskortní příkaz, který slouží je jakýmsi dokladem pro příslušníka, který sloužící na bráně a pouští eskortu ze zařízení věznice. Zároveň se tento doklad překládá vrchnímu inspektorovi věznice, kam je odsouzený nebo obvinění přemístěn. Propustka nebo eskortní příkaz by byly neúplné bez tzv. identifikační karty, která má uvnitř věznice stejnou váhu, jako občanský průkaz u nás, kteří jsme mimo vězeňské zdi. To znamená, že se podle tohoto průkazu kontroluje totožnost odsouzených nebo obviněných. Další důležitá dokumentace, jež je potřebná pro realizaci některých eskort, které jsou v místě věznice nebo se vrací zpět jsou např.: zdravotní dokumentace nebo žádost o provedení eskorty zaslánou soudem. Při tzv. eskortě k umístění a přemístění je zapotřebí mnohem více dokumentů, které jsou společně s vězněnou osobou převáženy v zapečetěném vaku. Jsou to např. zdravotní dokumentace, osobní spis

odsouzeného nebo obviněného a další osobní věci jež nemůže mít u sebe, které se mu při nástupu do věznice odebraly, neboť jsou v zařízení pro výkon trestu odnětí svobody zakázány. Tyto věci má na starost velitel eskorty.

Po převzetí příslušných věcí, převezmou eskortující i eskortované. Velitel eskorty zkontroluje totožnost všech převážených osob. Členové eskorty pak provedou u všech eskortovaných důkladnou osobní prohlídku a prohlídku těla. Tato kontrola se provádí vždy před a po provedení eskorty, aby eskortovaná osoba neměla u sebe zbraně nebo nepovolené věci, jež si mohla vyrobit a které by jí mohli sloužit k napadení eskorty nebo k pokusu o útěk. Prohlídka těla je také zaměřena na odhalení stop po násilí. Tato prohlídka se zejména provádí proto, aby se předešlo nepříjemnostem, protože někteří vězni si vymýšlejí po eskortě, že byli napadeni příslušníky eskortní směny. Takováto prohlídka musí probíhat v místnosti k tomu určené, která je řádně odvětrávaná, je vybavena rohožemi a věšáky. Prohlídku může provádět pouze osoba stejného pohlaví. Tato prohlídka se provádí, aby eskortující věděli v jakém stavu si odsouzeného nebo obviněného převzali. Po prohlídce následuje poutání, které je jedním z nejdůležitějších úkonů.

Při poutání se musí dodržovat bezpečnostní zásady. Vždy přistupují k obviněnému nebo odsouzenému dva příslušníci. Jeden z nich eskortovanou osobu poutá a druhý jistí poutajícího příslušníka. Osobně považují druhého příslušníka jako velice důležitého, jelikož první příslušník, který poutá se soustředí pouze na svoji práci a tudíž se nemůže věnovat činnosti ostatních odsouzených. Není tedy ostudou, jestliže příslušníka jistíme, neznamená to ani to, že bychom mu nevěřili. Je to jedno z nejdůležitějších bezpečnostních hledisek. Podle nebezpečnosti eskortovaných určí vedoucí oddělení donucovací prostředky, které budou osobám přiloženy. Také velitel eskorty v některých případech rozhoduje o přiložení donucovacích prostředků ve smyslu zvýšení bezpečnosti při eskortě. A to zejména, je-li narušován chod eskorty ze strany odsouzených nebo obviněných. Správné zapoutání je velice důležité, pro pozdější bezpečnost celé eskorty. Při nekvalitně odvedené práci při poutání se může stát, že odsouzený využije situace, dostane se z přiložených donucovacích prostředků a pokusí se o útěk nebo napadení eskorty. Samozřejmě jsou i takové případy, kdy jsou někteří jedinci schopni se dostat i z dobře nasazených donucovacích pout. Z praxe mohu uvést, že jsem byl několikrát přítomen u toho, jak si vězeň vyhodil palec z kloubu a provlíkl ruku z pout.

Dokumentace, prohlídky a poutání jsou úkony, které jsou potřebné a nezbytné před samotnou realizací. Eskortá začíná poučením odsouzených nebo obviněných o chování na eskortě. Je důležité, aby velitel eskorty nezapomněl na nic, jelikož se odsouzení potom vyloučují, že nevěděli jak se při eskortě mají chovat.

Po poučení eskortující navádějí eskortované v zástupu, do již připravených služebních vozidel. Před nástupem jsou vozidla zkontrolována velitelem eskorty, jak zevnitř tak zvenčí. Je to další bezpečnostní pravidlo. Teoreticky je možné, že by se do vozidla mohla dostat nějaká nepovolená věc nebo nebezpečný předmět, který by mohl sloužit k napadení příslušníků nebo pomoci při útěku vězni na svobodu. Po dokončení kontroly nastupují odsouzení nebo obvinění do vozidla a jsou jim ještě jednou zkontrolována pouta nebo jiné donucovací prostředky. Po dokončení těchto nezbytných úkonů vyjíždí eskorta z věznice do místa určení. Velitel musí prověřit jestli funguje telefonické spojení s operačním střediskem, protože se musí periodicky hlásit. Spojení je realizováno podle směrnic, dle předem daných pravidel, aby nemohlo být odhalen cíl a trasa. Veškerá komunikace probíhá výhradně pod hesly, písmeny nebo čísly. Po celou jízdu má každý člen eskorty svůj úkol. Mezi hlavní úkoly patří udržet pořádek a požadovanou kázeň ve vozidle. Dále pak pozorovat z vozidla, zda se neděje venku něco neobvyklého.

Po příjezdu na dané místo je prvotní úkol velitele eskorty projít si trasu, po které budou odsouzené nebo obviněné navádět. Kontrola trasy je nezbytná z hlediska bezpečnosti celé eskorty. Při průchodu sleduje zejména podezřelé věci či osoby, které se pohybují jak po trase, tak v cílovém místě. Další úkol, který musí provést velitel po kontrole trasy, je kontaktování osoby, ke které eskorta směřuje. Ve zdravotnických zařízeních se zároveň velitel snaží domluvit čas možného příchodu do ordinace, aby celá eskorta čekala co nejkratší dobu v čekárně před ordinací mezi ostatními pacienty. Snižuje se tím riziko kontaktu či napadení. Po těchto nezbytných úkonech jsou odsouzení nebo obvinění přivedeni eskortou na dané místo, kde se provedou plánované úkony. Po nezbytných úkonech se eskorta vrací zpět do věznice.

Podle nebezpečnosti obviněných nebo odsouzených jsou přijímána bezpečnostní opatření. Osoby, které vykonávají trest odnětí svobody se dle nebezpečnosti umísťují do 4 typů věznic: věznice s dozorem, dohledem, ostrahou a věznice se zvýšenou ostrahou. Typy věznic odpovídají trestným činům, jež se osoby ve výkonu trestu, či vazby dopustili. Zvýšená ostraha a ostraha jsou nejtvrďšími typy, neboť sem jsou zařazováni lidé, kteří jsou nepřizpůsobiví, a byli již vícekrát trestáni a nebo spáchali trestný

čin s vysokou nebezpečností pro společnost. Při eskortách těchto osob dochází k zesílení výzbroje a výstroje příslušníků, které stanoví před realizací vedoucí oddělení.

Každá organizační jednotka má také speciální skupinu příslušníků, kterým se ve vězeňství říká operační skupina. Jsou to lidé, vybráni ze všech pozic ve věznici. Mimo běžnou službu jsou tito příslušníci využíváni při mimořádných událostech, jako jsou nepokoje nebo eskorty nebezpečných osob. Operační skupina se dá okrajově přirovnat k zásahové jednotce PČR. Přirovnat se dá skutečně jen okrajově, protože tato operační skupina trénuje zhruba pouze 1- 2krát do měsíce. Její členové jinak chodí do běžné služby jako všichni ostatní příslušníci. Naproti tomu zásahová jednotka PČR se skládá z lidí, kteří neustále trénují problematiku policejní akce. Jsou to tedy profesionálové. To znamená, že VSČR je oproti PČR a CS velmi pozadu. Domnívám se, že toto je jedna ze slabin VS. Do budoucna by se měla vězeňská služba snažit o vytvoření alespoň poloprofesionálních ne-li profesionálních jednotek, které by byli cvičené přímo ke speciálním účelům. Brutalita pachatelů neustále roste, a proto by jsme měli s nimi držet krok a být na ně připraveni, protože oni čekají na naši slabou chvíli, zaváhání nebo chybu.

1.4 Dělení eskort

Eskorty obviněných a odsouzených dělíme podle účelu na:

- a) k umístění a přemístění
- b) k soudnímu řízení
- c) k vyhoštění osob
- d) do zdravotnických zařízení
- e) na vnější pracoviště
- f) k vyšetřovacím úkonům, na základě žádosti policejního orgánu nebo jiného oprávněného orgánu
- g) v jiných oprávněných případech ¹⁵

Podle způsobu provádění rozeznáváme eskorty motorovými vozidly, pěší eskorty a eskorty zajišťované letecky. K eskortě motorovými vozidly se používají speciálně uzpůsobená vozidla značky Volkswagen nebo Karosa, která jsou označena příčnými modrými majáky na

¹⁵ KULA, Luděk; *Narřízení číslo 11 o vězeňské a justiční strážci*, Praha, 2006, s. 19, č.j.: 33/51/2006–50/601

střeše vozidla, případně doplněna kulatými majáky připevněnými k masce vozu a zvukovou sirénou. Podle typu eskorty a počtu odsouzených se používá buď vozidlo Volkswagen LT 40 (viz obr. č. 1), Volkswagen T4 kombi – sanita (viz obr. č. 2) nebo vozidlo autobus Karosa C954E (viz. obr. č. 3).

Obr. 1 Volkswagen LT 40

Obr. 2 Volkswagen T4 kombi – sanita

Obr. 3 autobus VSČR Karosa C954E

Obr. 4 Škodou Octavia kombi

Tato vozidla mohou být v oprávněných případech, jako jsou například eskorty zvláště nebezpečných osob, či mimořádné eskorty doprovázena osobním vozem vězeňské služby Škodou Octavia kombi (viz obr. č. 4).

V případě převozu utajovaných svědků, případně při převozu beden s municí je brán ohled na zvýšené riziko možného napadení eskorty a pokusu o krádež munice, případně zajištění nevhodného svědka. Pro tyto speciální účely používá vězeňská služba zvláště upravená vozidla, která nejsou nijak zvenku označena určeným zbarvením, vyznačujícím příslušnost vozidla k vězeňské službě, tedy nemají bílé zbarvení označené fialovým pruhem. Tato vozidla jsou upravena pouze zevnitř vozu, zvenku vypadají obyčejně, sériově zbarvené a tvarované, neoznačené výstražným majákem. Tento výstražný maják je uschován uvnitř vozidla a připraven k použití pouze a jedině v popsaném případě napadení vozidla eskorty.

Řidič a velitel eskorty, jež sedí vpředu vozu jsou oblečeni výhradně do civilního oděvu, aby na sebe vozidlo neupozorňovalo.

Při eskortě motorovým vozidlem platí zejména tyto zásady:

- a) počet přepravovaných osob je dán počtem míst k sezení ve vozidle
- b) rozmístění eskortovaných ve vozidle stanoví velitel eskorty; eskortovaní nesmějí sedět bezprostředně za řidičem
- c) eskortovaní nastupují do vozidla nebo vystupují z vozidla v zástupu; eskortující zaujmají kruhové střežení
- d) po celou dobu eskorty vozidlem jsou eskortovaní bezprostředně střeženi
- e) dveře eskorty se zajišťují proti eskorty zevnitř
- f) eskorty se neprovádějí nákladními motorovými vozidly
- g) bezpečnost eskort se na pokyn ředitele věznice zvyšuje doprovodnými vozidly

Pěší eskorta se řídí zejména těmito zásadami:

- a) cíl eskorty je v bezprostřední blízkosti věznice
- b) eskorta většího počtu eskortovaných se provádí v semknutém a organizovaném tvaru, přičemž do prvního a posledního řadu v tvaru určí velitel eskorty nejméně nebezpečné eskortované
- c) eskorta se pohybuje po pravé straně vozovky, přičemž je střežena zpředu a z obou stran a velitel eskorty jde vždy vzadu; je-li eskorta prováděna pouze dvěma eskortujícími, jde jeden vpředu na úrovni čela tvaru a velitel eskorty vzadu v takové vzdálenosti, aby měl dokonalý přehled na obě strany tvaru
- d) eskorta musí být označena podle příslušných právních předpisů o pravidlech silničního provozu

K zajištění bezpečnosti pěší eskorty na stálá pracoviště v blízkosti věznice se zpravidla budují drátěné oplocení (tzv. „koridor“), v těchto případech eskortující, kteří zajišťují tvar z boku, jdou mimo toto oplocení. Při posilování bezpečnosti eskort k umístění a přemístění vězněných osob nebo osob umístěných v odděleních se zesíleným stavebně technickým zabezpečením lze využít i vozidel dalších věznic, včetně příslušníků, a to na základě písemné dohody ředitelů zainteresovaných věznic.¹⁶

¹⁶ KULA, Luděk; *Narřízení číslo 11 o vězeňské a justiční stráží*, Praha, 2006, s. 20, č.j.: 33/51/2006–50/601

1.5 Použití donucovacích prostředků

Příslušníci vězeňské stráže jsou oprávněni k zajišťování bezpečnosti při předvádění, eskortování nebo střežení podle použití předváděcích řetízků, pout nebo pout s poutacím opaskem. O přiložení těchto donucovacích prostředků před eskortováním rozhodne vedoucí oddělení a v případě jeho nepřítomnosti službu konající vrchní inspektor strážní služby nebo v nutnosti v průběhu eskorty velitel eskorty. U plánovaných eskort se toto rozhodnutí vyznačí v denním rozkaze nebo na eskortním příkazu (viz. příloha I), u neplánovaných eskort navíc na propustce (viz. příloha II).¹⁷

1.6 Eskorta nemocných osob

Nemocné osoby a těhotné ženy mohou být eskortovány jen po souhlasu lékaře. V případech náhlého onemocnění, popřípadě úrazu obviněného nebo odsouzeného, kdy hrozí nebezpečí z prodlení, se provede eskorta takového obviněného nebo odsouzeného i bez jeho souhlasu. Způsob provedení eskorty nemocných osob nebo těhotných žen, jakož i zdravotnická opatření po dobu eskorty stanoví lékař, přičemž jeho rozhodnutí jsou závazná pro ředitele věznice a velitele eskorty.¹⁸

V případě, že je nutné osoby s vážným poraněním převézt či ponechat na pozorování v civilním zdravotnickém zařízení, je nutné jejich nepřetržité sledování. Toto sledování zajišťuje vězeňská služba.

Ke střežení obviněných nebo odsouzených osob v civilním zdravotnickém zařízení jsou veleni vždy nejméně dva příslušníci Vězeňské služby (vždy alespoň jeden strážný 1. nebo 2. třídy). Hlavním úkolem strážných při střežení je zabránit útěku odviněného nebo odsouzeného, nedovolit jeho bezdůvodný pohyb mimo nemocniční pokoj a zabránit mu v přístupu k místům, kde jsou uloženy léky a lékařské nástroje, které by mohli sloužit k útěku vězně, napadení osob, sebepoškozování nebo sebevraždě, jakož i nedopustit navazování nedovolených styků.¹⁹ Zejména musí příslušníci dbát na zabránění nedovoleným stykům, či vniknutí do lékařského pokoje rodinným příslušníkům či známým, kteří by se mohli pokusit obviněné nebo odsouzené osobě pod záminkou návštěvy napomoci k útěku, případně se pokusit pronést do pokoje nedovolené

¹⁷ KULA, Luděk; *Narřízení číslo 11 o vězeňské a justiční stráži*, Praha, 2006, s. 20, č.j.: 33/51/2006–50/601

¹⁸ KULA, Luděk; *Narřízení číslo 11 o vězeňské a justiční stráži*, Praha, 2006, s. 24, č.j.: 33/51/2006–50/601

¹⁹ KULA, Luděk; *Narřízení číslo 11 o vězeňské a justiční stráži*, Praha, 2006, s. 65, č.j.: 33/51/2006–50/601

předměty jakou jsou jakékoli druhy zbraní, mobilní zařízení, léky, alkoholické nápoje, drogy či omamné látky a nebo se pokusili přímo o napadení příslušníků vykonávající službu.

Strážní vykonávají službu zpravidla v civilním oděvu, vyzbrojeni pistolí, kterou nosí skrytě v podpažním nebo opaskovém pouzdru. Po příchodu do zdravotnického zařízení jsou strážní povinni seznámit se se všemi místnostmi a místy, kam bude nutné střeženou osobu předvádět a zároveň se seznámit s charakteristikou této osoby, především si zjistit za jaký trestný čin je osoba ve výkonu vazby či trestu, zajistit si případné lékařské vybavení, jako jsou například v případě možnosti nákazy nebezpečným virem, který je přenášen vzduchem, roušky a podobné vybavení. Dále je nutné provádět střídání a převzetí služby tak, aby odsouzený či obviněný byl po celou dobu střídání bezprostředně střežen, prověřit telefonní, popřípadě radiové spojení s operačním střediskem věznice, neustále jej periodicky udržovat a spolupracovat se zdravotnickým personálem.

1.7 Zvláštní opatření při eskortě

Je-li během eskorty doručeno rozhodnutí oprávněného orgánu o propuštění obviněného či odsouzeného, propustí se ihned v případě, že na tom trvá. Příslušník Vězeňské služby s propuštěným projedná způsob realizace dalších opatření. Jinak se obviněného nebo odsouzeného propustí až po návratu do věznice.²⁰ Tento případ se nejčastěji stává při eskortě k soudnímu řízení, kde je obviněná osoba zproštěna obžaloby, případně odsouzena podmíněčně. U odsouzených osob to bývá nalezení nových skutečností a znovuotevření případu či podmíněčné propuštění za dobré chování a podobně.

Onemocní-li eskortovaný během eskorty, poskytne se mu první lékařská pomoc v nejbližší věznici. Vyžaduje-li to jeho zdravotní stav, ponechá se ve věznici, a to až do doby, než bude schopen další eskorty. Jde-li o obviněného, oznámí se onemocnění příslušnému orgánu činném v trestním řízení.

Při onemocnění eskortovaného, které vyžaduje okamžitý lékařský zákrok, se dopraví taková osoba do nejbližšího zdravotnického zařízení. Její střežení zajistí nejbližší věznice. Eskorta se zdrží v místě okamžitého lékařského zákroku až do doby, než bude zajištěno střežení eskortované nemocné osoby. Osobní spis a osobní věci eskortované osoby se zatím ponechají ve věznici, kterou je zajišťováno střežení eskortované osoby a tato věznice učiní další potřebná opatření.

²⁰ KULA, Luděk; *Narřízení číslo 11 o vězeňské a justiční stráží*, Praha, 2006, s. 27, č.j.: 33/51/2006–50/601

Zemře-li eskortovaný během eskorty, zajistí velitel eskorty ohledání těla zemřelého a vystavení listu o prohlídce mrtvého v šesti vyhotoveních, a to lékařem místa úmrtí nejbližě dostupným, a současně zajistí předání zemřelého do místní márnice. O úmrtí eskortovaného s uvedením příčiny smrti vyrozumí velitel eskorty ihned ředitele věznice, ze které byla eskorta vyslána.²¹

1.8 Použití střelné zbraně

Příslušníci eskorty jsou vyzbrojeni výhradně pistolemi vzor 82 ráže 9mm makarov (viz. obrázek č. 5). Nejdůležitější požadavky ve vývoji této zbraně byly: zvětšení ráže na 9 mm, využití unifikované munice armád Varšavské smlouvy, jednoduchá obsluha a údržba, vysoká životnost zbraně a vysoké bojové parametry.

Pistole vzoru 82 je zbraň určena k vlastní obraně a boji na malé vzdálenosti, neboť je její účinný dostřel přibližně 50 metrů. Jedná se o samonabíjecí pistolí s pohonem založeným na impulsu výstřelu.

Obr. 5 pistole vzor 82 ráže 9mm makarov

Pistole je uzpůsobena pro střelbu pravou i levou rukou a je vybavena mechanickou i automatickou pojistkou. Zásobník je dvouřadý s jednořadým vyústěním a má kapacitu 12 nábojů ráže 9 mm makarov.

Dle mého názoru zde byly veškeré požadavky skutečně velice precizně splněny, neboť tuto zbraň používají v bezpečnostních sborech příslušníci již více než 30 let a stále bez žádných velkých problémů tyto zbraně fungují. Zbraň mi přijde velmi lehká, na krátké vzdálenosti přesná a výborně ovladatelná. Zpětný ráz není nijak silný, a tak i ženy příslušnice nemají žádný problém s jejím ovládním a přesnou střelbou.

Příslušník vězeňské služby je oprávněn při plnění svých úkolů použít střelnou zbraň jen výjimečně, aby:

- a) v případě nutné obrany odvrátil přímo hrozící nebo trvajícím útok proti jeho osobě nebo útok na život nebo zdraví jiné osoby,

²¹ KULA, Luděk; *Narřízení číslo 11 o vězeňské a justiční strážní*, Praha, 2006, s. 27, č.j.: 33/51/2006–50/601

- b) překonal odpor směřující ke zmaření služebního zákroku, pokud jej nemůže překonat jinak a nedokončení zákroku by ohrozilo život nebo zdraví jiné osoby,
- c) zamezil útěku osoby ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody ze střeženého objektu nebo při eskortě, kterou nelze zadržet jiným způsobem,
- d) odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt nebo stanoviště, po marné výzvě, aby bylo od útoku upuštěno,
- e) zneškodnil zvíře ohrožující život nebo zdraví osob.

Použití střelné zbraně je přípustné jen tehdy, jestliže by použití donucovacích prostředků bylo zřejmě neúčinné.

Před použitím střelné zbraně v případech uvedených v odstavci písm. a) až d) je příslušník povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito střelné zbraně. Od výzvy s výstrahou může příslušník upustit pouze v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví anebo život nebo zdraví jiné osoby a zákrok nesnese odkladu.

Při použití střelné zbraně je příslušník povinen dbát nutné opatrnosti, aby zejména neohrozil život nebo zdraví jiných osob a aby co nejvíce šetřil život osoby, proti níž zakročuje.²²

1.9 Donucovací prostředky a jejich omezení

Pokud je to nezbytné k zajištění pořádku a bezpečnosti, je příslušník při plnění svých úkolů oprávněn použít donucovací prostředky proti osobám, které ohrožují život nebo zdraví, úmyslně poškozují majetek nebo násilím se snaží mařit účel výkonu zabezpečovací detence, výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, anebo narušují pořádek nebo bezpečnost v prostorách Vězeňské služby, ve věznici pro místní výkon trestu, v budovách soudů, jakož i jiných místech činnosti soudů, budovách státních zastupitelství nebo ministerstva a v bezprostřední blízkosti střežených objektů.

Donucovacími prostředky jsou:

- a) hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany,

²² ČR. Zákon 555/1992 o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, § 62

- b) předváděcí řetízky,
- c) pouta,
- d) poutací popruhy,
- e) pouta s poutacím opaskem,
- f) slzotvorné prostředky,
- g) obušek,
- h) služební pes,
- ch) vodní stříkač,
- i) zásahová výbuška,
- j) expanzní zbraně,
- k) úder střelnou zbraní,
- l) hrozba střelnou zbraní,
- m) varovný výstřel.

Příslušník rozhoduje, který z donucovacích prostředků použije podle konkrétní situace tak, aby dosáhl účelu sledovaného služebním zákrokem. Přitom je povinen dbát, aby použití donucovacího prostředku bylo přiměřené účelu zákroku a aby jím nebyla způsobena újma zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti protiprávního jednání.

Je-li vzhledem k předchozímu chování obviněného nebo odsouzeného důvodná obava, že by se mohl chovat násilným způsobem, lze při jeho předvádění použít donucovací prostředky uvedené písmeny b), c) nebo e) i bez splnění výše uvedených podmínek. Příslušník je oprávněn takové donucovací prostředky použít, pokud to je ke splnění účelu úkonu nezbytné.²³

Při služebním zákroku nelze proti těhotné ženě, osobě vysokého věku a osobě se zjevným zdravotním postižením nebo osobě zjevně mladší 15 let použít úderů a kopů sebeobrany, pout s poutacím opaskem, slzotvorných prostředků, obušku, služebního psa, vodního stříkače, zásahové výbušky, úderu střelnou zbraní, varovného výstřelu a střelné zbraně a proti ženě použít služebního psa a střelné zbraně. Toto neplatí, pokud útok těchto osob bezprostředně ohrožuje život nebo zdraví příslušníka nebo jiné osoby anebo hrozí větší škoda na majetku a nebezpečí nelze odvrátit jinak.²⁴

²³ ČR. Zákon 555/1992 o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, § 18

²⁴ ČR. Zákon 555/1992 o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, § 19

1.10 Povinnosti po použití donucovacích prostředků a střelné zbraně

Jestliže při použití donucovacího prostředku nebo střelné zbraně došlo ke zranění osoby, je příslušník povinen, jakmile to okolnosti dovolí, poskytnout jí první pomoc a zajistit její lékařské ošetření a sepsat o použití donucovacího prostředku záznam. Každé použití donucovacího prostředku nebo střelné zbraně je příslušník povinen bezodkladně oznámit svému nadřízenému.²⁵

1.11 Prevence před útekem

V prevenci před útekem odsouzených při eskortě není nutné hledat chyby pouze při provádění samotné eskorty, ale především v případech, kdy se odsouzení sebepoškozují a vynucují si tím mimořádné eskorty mimo pracovní dobu je zapotřebí fungování celého systému. Mnohdy je totiž pokus o útek, a to především v případech, kdy se odsouzený rozběhne spoutaný mezi příslušníky eskorty a snaží se mezi nimi jakýmsi způsobem prorazit, způsobem pouze chvilkovou psychickou depresí či slabostí. Tato deprese a snaha být co nejdříve mimo vězeňské zdi nastává například v době, kdy se odsouzený prostřednictvím pošty či telefonátu dozví, že někteří rodinní příslušníci jsou nemocní, že mají doma sociální problémy (např.: hrozí jim vystěhování na ulici, nemají jiné příbuzné, nemají kde se ubytovat). Nejčastěji nad útekem přemýšlí ovšem jedinci, kteří mají rodinu a jejich manželka nebo přítelkyně se rozhodne žít s jiným mužem. Někteří odsouzení již více příbuzných než vlastní ženu, přítelkyni nebo družku s dětmi nemají a ztráta těchto lidí je pro ně těžce deprimující. V takových případech pak bohužel i odsouzení řadící se mezi „slušné, pracovité a bezproblémové“ mívají velké deprese, nastává pocit viny, dostavuje se rozpolčenost názorů, chvílí vinní sami sebe, pak je na vinně zařízení výkonu trestu odnětí svobody, vzápětí nenávidí svoji ženu a ihned opět vinní sebe. Lidé s tímto pocitem beznaděje poté přemýšlí především nad tím, jak se co nejrychleji dostat z mimo vězeňské zdi a co nejdříve být doma u své rodiny.

V těchto případech by měli dozorující vychovatelé vzniklou situaci ihned nahlásit na oddělení prevence a stížností, kteří by ihned měli povolát zkušeného vězeňského psychologa a dále tuto skutečnost označit na tzv. „IDčku“, což je identifikační karta (viz. příloha III) vězně,

²⁵ ČR. Zákon 555/1992 o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, § 20

podle které se při provádění eskorty prověřuje totožnost odsouzeného. U takových to vězňů vzniká zvýšené riziko pokusu o útěk a možné následné násilné chování proti jeho družce, přítelkyni či manželce, proto je nutné předem upozornit velitele eskorty, který by dále měl zajistit přiložení maximálního počtu donucovacích prostředků, jako jsou pouta s poutacím opaskem a pouta na nohy a při předvádění k lékaři velmi důsledné přikládání předváděcích řetízků.

2 Pokusy obviněných a odsouzených o útěk při eskortě

Předložená kapitola obsahuje vybrané případy, které dokumentují práci Vězeňské služby České republiky a eskort.

2.1 Únor roku 2006

28. 2. 2006 psychicky neunesl obviněný uvalení vazby a pokusil o útěk z jednací síně budovy soudu. Obviněný se pokusil o útěk z jednací síně v průběhu jednání tak, že se nenadále rozběhl směrem k východu z jednací síně. Zde obviněného dostihl a zadržel velitel eskorty a za pomoci přítomného příslušníka eskorty a příslušníka justiční stráže použil proti obviněnému donucovacích prostředků hmatu, chvatu a nasadil této osobě pouta. Účelu služebního zákroku bylo dosaženo a obviněného se podařilo na místě zpacifikovat. Při služebním zákroku došlo pouze k lehké odřenině pravé ruky u příslušníka justiční stráže, které bylo ihned po odvedení obviněného ošetřeno. Obviněná osoba zraněna nebyla.²⁶

2.2 Květen roku 2006

Dne 10. 5. 2006 byla provedena zdravotní eskorta dvou odsouzených z důvodu sebepoškozování a to spolknutí z důvodu spolknutí neznámého předmětu, které (jak se později ukázalo) pravděpodobně sloužilo pouze jako záminka, jak se dostat mimo vězeňské zdi. Odsouzení byli eskortou převezeni z věznice Valdice do vězeňské nemocnice Praha-Pankrác. Stav odsouzených vězeňský lékař klasifikoval jako přímo ohrožující na životě a doporučil ihned eskortovat do civilního vězeňského zařízení a to do nemocnice Na Bulovce. Tamní lékaři byli dostatečně dopředu o případech informováni a připraveni na zákrok. Po příjezdu do nemocnice začal jeden z odsouzených verbálně napadat personál a členy eskorty, vyhrožoval útekem. Následně se odsouzený po opakovaných výzvách uklidnil. Z důvodů možných bezpečnostních rizik požádal velitel eskorty o posílení eskorty. Dále byla přivolána další vězeňská sanita. Jeden z odsouzených byl po zákroku umístěn do jednoho ze sanitních vozidel a střežen. Do druhého vozidla byl na nemocničním vozíku převážen v doprovodu velitele eskorty a dalšího příslušníka VS ČR druhý odsouzený, toho času spoutaný. V suterénu nemocnice se odsouzený nenadále vymrštil z vozíku a začal utíkat. Eskortující příslušníci

²⁶ PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GR VSČR*, Praha, 2006

bezprostředně zakročili a po několika metrech odsouzeného ihned zadrželi a za pomoci předváděcích řetízků a pevného uchopení ho dopravili do vozidla, kde jej připoutali k lůžku. Eskorta do vězeňské nemocnice již dál proběhla v pořádku, oba odsouzení byli předáni na lůžkovou část nemocnice. Při tomto incidentu nebyl nikdo ze zasahujících příslušníků vězeňské služby ani odsouzený zraněn.²⁷

2.3 Květen roku 2007

Dne 26. 5. 2007 se obviněný pokusil o sebevraždu oběšením a následně se pokusil o útěk při návratu z civilního zdravotnického zařízení. Příslušník VS ČR zjistil, že na cele visí na kusu prostěradla připevněného na konstrukci postele obviněný. Příslušník ihned informoval operační středisko a za pomoci jiných dvou obviněných vyprostili vězněnou osobu, která měla v úmyslu spáchat sebevraždu, ze škrtidla. Přivolaný lékař poskytl první pomoc a ihned nechal přivolat RZS. Obviněný byl převezen k odbornému vyšetření do civilního zdravotnického zařízení. Po celou dobu eskorty bylo u jmenovaného použito pout s poutacím opaskem a při samotném předvádění také předváděcích řetízků. Po provedeném vyšetření se obviněný při nastupování do eskortního vozidla pokusil o útěk. Po uvolnění předváděcích řetízků strčil obviněný svým tělem do příslušníka VS ČR a dal se na útěk. Příslušník ihned použil výzvy „Jménem zákona stůj“, na kterou ale osoba nereagovala. Příslušníci začali bezprostředně prchajícího pronásledovat, přibližně po 10 m jej dostihli a za pomoci hmatu, chvatu, strhli na zem. Obviněný byl ihned naložen do eskortního vozidla a ihned odvezen zpět do příslušného vězeňského zařízení. Bezprostředně po návratu byl obviněný předveden na zdravotní oddělení. Po vyšetření sloužícím lékařem byl obviněný umístěn na samostatnou celu celového oddělení a byly nařízeny zvýšené kontroly u obviněného.

K pochybení ze strany vězeňského personálu nedošlo a to ani v případě pokusu o sebevraždu obviněného, tak ani při jeho následném pokusu o útěk po provedeném vyšetření v civilním zdravotnickém zařízení. Velitel eskorty a celá eskorta postupovali přesně v souladu s nařízeními pro provádění eskorty a v souladu s eskortními pravidly. Základní dokumentace k případu byla postoupena orgánům PČR pro podezření ze spáchání pokusu o maření výkonu úředního rozhodnutí dle ustanovení § 8/1 - § 171 odst. 2 písm. b) tr. zákona.²⁸

²⁷ PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GR VSČR*, Praha, 2006

²⁸ PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GR VSČR*, Praha, 2007

2.4 Únor roku 2008

Dne 4. 2. 2008 byla během zdravotní eskorty při návratu z provedeného zdravotnického zákroku v prostoru vestibulu civilního zdravotnického zařízení v prostorách polikliniky v Sokolově u výtahu přepadena eskorta složená ze dvou příslušníků, která odváděla čtyřicetiletého odsouzeného z věznice Kolová u Kynšperka do eskortního vozidla VS ČR. Neznámý pachatel vyzbrojen krátkou střelnou zbraní přistoupil zezadu k eskortě, zastavil se asi dva metry od příslušníků eskorty, namířil na ně zbraň a křičel, aby zvedli ruce nahoru a nic nezkoušeli, přičemž na příslušníky stále mířil. Odsouzenému dal pachatel pokyn, aby sebral oběma příslušníkům služební zbraně. Po odzbrojení eskorty oba pachatelé vyběhli před zdravotnické zařízení, nasedli do osobního vozu a ujeli. Při přepadení eskorty nebyla použita služební střelná zbraň podle § 18, z. č. 555/1992 Sb., protože se v prostoru zdravotnického zařízení pohybovaly nezúčastněné civilní osoby a mohlo by dojít k ohrožení života a zranění těchto osob. O události byla velitelem eskorty okamžitě vyrozuměna PČR, ředitel příslušné věznice a službukonající VISS. Prvotním vyhodnocením události na místě nebylo vedoucím oddělení vězeňské a justiční stráže zjištěno žádné pochybení či porušení strážních pravidel při realizaci zdravotní eskorty do Polikliniky Sokolov.

Krátce po útěku média uvedla, že odsouzený byl s komplicem předem na útěku domluven a to tajně propašovaným mobilním telefonem, který měl odsouzený schován ve své cele ve věznici.

Odsouzený byl po několika dnech Policií ČR dopaden a dodán zpět do vězeňského zařízení.²⁹

2.5 Listopad roku 2009

Dne 10. 11. 2009 došlo k napadení eskorty do civilního zdravotnického zařízení a osvobození vězněné osoby. Při odchodu tříčlenné eskorty z objektu pavilonu zdravotnického zařízení náhle přistoupila před eskortující příslušníky žena Dagmara Tauchenová s namířenou krátkou střelnou zbraní, kterou mířila na příslušníky VS ČR provádějící eskortu a žádala puštění eskortovaného Pavla Tauchena. Žena stále mířila na eskortu, obviněnému byly uvolněny předváděcí řetízky a ten ihned poté vyběhl ze dveří pavilonu Plzeňské nemocnice pryč. Žena jej následovala, do té doby, než opustila dveře pavilonu, stále mířila na eskortující

²⁹ PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GR VSČR*, Praha, 2008

příslušníky a po opuštění dveří se dala na útěk za obviněným Eskortující příslušníci ihned vyběhli za prchající dvojicí, která běžela směrem k brance ven z areálu. Na výzvu stůj nereagovali. Po vběhnutí do branky ve zdi, která mířila na nedaleké parkoviště tuto branku prchající zabouchli, což značně zdrželo pronásledující příslušníky vězeňské služby. Po otevření branky pronásledovatelé spatřili, jak prchající osoby již běží na parkoviště na protilehlé straně frekventované vozovky. Po přeběhnutí vozovky se ozval výstřel, kdy pronásledující příslušníci byli přesvědčeni, že střílela prchající žena směrem k jejich osobám, což je opět zdrželo. Následně si všimli, jak prchající zaběhli mezi zaparkovaná vozidla a za okamžik na to prudce vyjelo osobní vozidlo z parkoviště přes trávník, napříč přešlo přílehlou světelnou křižovatkou a pronásledujícím příslušníkům zmizelo z dohledu. Po ověření, zda-li nedošlo ke zranění eskortujících příslušníků informoval neprodleně velitel eskorty operační středisko příslušné věznice a přímého nadřízeného. Při přepadení eskorty nebyla použita služební střelná zbraň dle § 18, z. č. 555/1992 Sb., jelikož v prostoru pavilonu i mimo něj se po celou dobu pohybovaly v bezprostřední blízkosti prchající osob nebo v případném palebném sektoru nezúčastněné civilní osoby, k jejichž ohrožení na životě, případně zranění, by mohlo dojít.

Manželský pár zadržela následující den policie ČR v Hajanech na Strakonicku v jižních Čechách. Pavel Tauchen při zásahu spáchal sebevraždu, jeho žena, která se pokusila o útěk a která nedbala zákonným výzvám policie, byla při zásahu postřelena příslušníkem policie ČR a následně s vnitřním krvácením převezena do nemocnice.

Ředitel věznice potrestal za tento útěk s přepadením tři členy eskorty snížením platu. Jejich velitel přišel o hodnost a podle zákona tak musel ze služby odejít bez nároku na výsluhu.³⁰

2.6 Únor roku 2010

Dne 3. 2. 2010 napadl vazebně stíhaný muž příslušníka VS ČR během přestávky soudního líčení v budově soudu. Obviněný udával urologické problémy, které použil jako záminku k přerušení soudního líčení za účelem vykonání základní lidské potřeby na WC. Zde během rozpoutávání, kdy mu byla uvolněna jedna paže na účelem vykonání potřeby, nejprve verbálně vulgárními slovy a poté i fyzicky napadl příslušníka VS ČR. Útok byl veden na hlavu příslušníka a k odvrácení útoku bylo použito hmatů, chvatů a úder sebeobrany a

³⁰ PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GR VSČR*, Praha, 2009

následně byla obviněnému nasazena pouta. Po použití donucovacích prostředků byl obviněný předveden k lékaři. Ke zranění příslušníka, obviněného ani jiných osob nedošlo. Odsouzený po incidentu vypověděl, že si tento útok a následný útěk předem celý dobře naplánoval. Mezi následnými opatřeními (například zařazení odsouzeného do tzv. Indexu útěkářů a nebezpečných osob) byla událost předána také PČR z důvodu podezření ze spáchání trestného činu Maření výkonu úředního rozhodnutí.³¹

2.7 Říjen roku 2010

Dne 25. 10. 2010 utekl odsouzený z budovy soudu v Prostějově v době, kdy byl umístěn v odkládací cele. Při útěku odstranil na vnitřní straně horního okenního rámu ochranné drátěné pletivo, které bylo našroubováno do okenního rámu. Poté otevřel otočením kliky okno, vnější okenní mříž vykoppl a vyskočil do dvora soudní budovy. Následně překonal za pomoci hromosvodu přibližně 5 metrů vysokou zeď a zmizel v městské zástavbě. Příslušníci VS ČR okamžitě zahájili bezprostřední pronásledování odsouzeného a vyzooměli Policii ČR, která nasadila služebního psa a vyhlásila uzávěry. Mezi dalšími bezprostřední úkony v místě činu týkající se eskorty bylo provedeno zaprotokolování výpovědí členů eskorty. Po skončení šetření na místě soudu byl proveden návrat eskorty s ostatními vězňenými osobami zpět do patřičného vězeňského zařízení.

Odsouzený byl po určité dopaden Policií ČR a dodán zpět do vězeňského zařízení.³²

2.8 Prosinec 2010

Dne 24. 12. 2010 vedla zdravotní eskorta odsouzeného zařazeného do Českobudějovické věznice s dozorem, odsouzeného za majetkové trestné činy na 3 roky odnětí svobody. Odsouzený v čekárně požádal o umožnění toalety. Po upřesnění, že potřebuje na "velkou", mu bylo velitelem eskorty vyhověno. Odsouzený byl odveden na toaletu, mu byla sejmuta pouta. Po vykonání potřeby si odsouzený šel umýt ruce a následně měl být opětovně spoután. V tom okamžiku se muž prudce otočil a snažil se utéci mezi příslušníky eskorty. Ti neprodleně za pomoci použití donucovacích prostředků hmatu a chvatu sebeobrany na horní polovinu těla a paže odsouzeného povalili na podlahu a přiložili mu pouta na horní končetiny. Odsouzený

³¹ PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GR VSČR*, Praha, 2010

³² PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GR VSČR*, Praha, 2010

se poté zklidnil a v protiprávním jednání nepokračoval. Velitel eskorty nechal eskortu posílit o další dva příslušníky. Dále byl odsouzený předveden k lékařskému vyšetření a ošetření. Ke zranění příslušníků eskorty při zásahu nedošlo. Odsouzený utrpěl lehké tržné poranění levého ucha a hematom nad levým okem, které mu bylo ošetřeno. Dále byl ošetřen na traumatologii v nemocnici. Následně byl podán návrh na zařazení odsouzeného do Indexu útěkářů a nebezpečných osob a událost byla předána také Policii ČR a oddělení prevence a stížností.³³

³³ PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GR VSČR*, Praha, 2010

3 Data pro posouzení problémů při práci eskorty

3.1 Příprava

Pro odhalení problémů v práci eskorty byl vytvořen následující dotazník, který má za úkol odhalit slabá místa eskortování odsouzených osob z pohledu některých zkušených a profesionálních příslušníků eskortní služby z vazební věznice Praha Pankrác, která (jako vazební věznice) vykonává mnohem více eskort než výkonové věznice a věznice výkonu trestu odnětí svobody Příbram. Dotazník byl předložen k vyplnění celkem 15ti zaměstnancům Vězeňské služby.

3.2 Dotazník

1) Kolik Vám je let?

- méně než 30
- 30 – 45
- více jak 45

2) Jste?

- muž
- žena

3) Jakého nejvyššího vzdělání jste dosáhl(a)?

- středoškolské s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

4) Jaká je doba Vašeho služebního poměru?

- do 5ti let
- do 15ti let
- nad 15 let

5) Je Vám někdy přidělena funkce velitele eskorty?

- ano
- ne

6) Jaký druh eskorty jezdíte nejčastěji?

- zdravotní
- soudní
- k umístění a přemístění

7) Jaký druh eskorty je podle Vás nejrizikovější?

- zdravotní
- soudní
- k umístění a přemístění

8) Čekáte při zdravotní eskortě před vstupem do ordinace v čekárně?

- ano
- ne

9) Čekáte někdy déle než 15 minut na přijetí do ordinace?

- ano
- ne

10) Mají lékaři ohled na to, že vezete odsouzenou osobu a berou Vás přednostně?

- ano
- ne

11) Stojíte v čekárně přímo mezi ostatními pacienty?

- ano
- ne

12) Je přítomný zdravotnický personál k ošetření drobných poranění také v areálu věznice? (= méně eskort)

- ano
- ne

13) Má vždy eskorta vyhrazené parkovací místo v těsné blízkosti vchodu do zdravotnického zařízení?

- ano
- ne

14) Je zajištěn dostatečný výcvik příslušníků eskorty proti napadení střelnou zbraní?

- ano
- ne

15) Je zajištěn dostatečný výcvik příslušníků eskorty proti napadení zbraní určenou k boji zblízka? (např.: nože, železné či dřevěné zbraně)

- ano
- ne

16) Je zajištěn dostatečný výcvik příslušníků eskorty proti napadení chemickou zbraní? (např. proti slznému plynu apod.)

- ano
- ne

17) Pořádá věznice někdy nácvik útěku?

- ano
- ne

18) Myslíte si, že je úroveň zabezpečí eskorty dostačující?

- ano
- ne

4 Metody použité k získání výsledků práce

Při zpracování zadané seminární práce jsem používal metody sběru a zpracování dat, analýzu, dedukci a vyhodnocení. Tyto čtyři metody jsou na sebe návazné a jsou potřebné k posuzování havarijního plánu vybrané obce.

Popis jednotlivých metod:

1. metodu sběru a zpracování dat
2. metodu analýzy
3. metodu komparace
4. hodnocení

Metoda sběru a zpracování dat – identifikace – zjištění či zmapování, též shromažďování souboru dat.³⁴

Analýza - (z řec. *ana-lyó*, rozvazovat, rozebírat) znamená rozbor, metodu zkoumání složitějších skutečností rozkladem na jednodušší. Používá se v případech, kdy chceme dospět k jistým výsledkům na základě detailního poznání podrobností.³⁵

Komparace - (z lat. *comparare*, srovnávat) znamená obecně srovnání³⁶

Hodnocení - Zjištěné poznatky na základě metod poznání a vlastní názor na situaci³⁷

Dotazník - psychologická metoda zkoumající v písemné podobě přesně vymezený soubor názorů, zálib nebo projevů chování klienta, jež umožňuje studium jeho osobnostních charakteristik nebo dílčích rysů (též inventář)³⁸

³⁴ KLIMEŠ, L., *Slovník cizích slov*, SPN Praha, 1995, str. 683

³⁵ KLIMEŠ, L., *Slovník cizích slov*, SPN Praha, 1995, str. 23

³⁶ KLIMEŠ, L., *Slovník cizích slov*, SPN Praha, 1995, str. 101

³⁷ KOL. AUT., *Nový akademický slovník*, Academia Praha, 2006, str. 220

³⁸ KOL. AUT., *Nový akademický slovník*, Academia Praha, 2006, str. 135

5 Zpracování dat

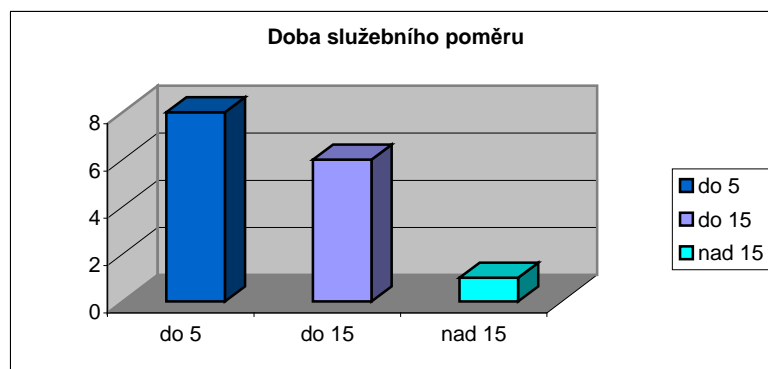
V tabulce 1 jsou uvedeny výsledky dotazníku uvedeného v kapitole 3:

Tabulka 1. Četnostní rozložení odpovědí na otázky dotazníku

Otázka	Odpovědi		
	Počet odpovědí		
Kolik je Vám let?	méně než 30	30 - 45	více než 45
	8	5	2
Jste?	muž	žena	
	15	0	
Jakého nejvyššího vzdělání jste dosáhl/a?	středoškolské s maturitou	vyšší odborné	vysokoškolské
	14	1	0
Jaká je doba Vašeho služebního poměru?	do 5ti let	do 15ti let	nad 15 let
	8	6	1
Je Vám někdy přidělena funkce velitele eskorty?	ano	ne	
	13	2	
Jaký druh eskorty jezdíte nejčastěji?	zdravotní	soudní	k umístění a přemístění
	11	2	2
Jaký druh eskorty je podle Vás nejrizikovější?	zdravotní	soudní	k umístění a přemístění
	12	1	2
Čekáte při eskortě do zdravotnického zařízení před vstupem do ordinace v čekárně?	ano	ne	
	13	2	
Čekáte někdy déle než 15 minut na přijetí do ordinace?	ano	ne	
	11	4	
Mají alespoň někteří lékaři ohled na to, že vezete odsouzenou osobu a berou Vás přednostně?	ano	ne	
	6	9	
Stojíte v čekárně přímo mezi ostatními pacienty?	ano	ne	
	15	0	

Je přítomný zdravotnický personál k ošetření drobných poranění také v areálu věznice?	ano	ne
	15	0
Má vždy eskorta vyhrazené parkovací místo v těsné blízkosti vchodu do zdravotnického zařízení?	ano	ne
	11	4
Je zajištěn dostatečný výcvik příslušníků eskorty proti napadení střelnou zbraní?	ano	ne
	7	8
Je zajištěn dostatečný výcvik proti napadení zbraní určenou k boji zblízka?	ano	ne
	6	9
Je zajištěn dostatečný výcvik příslušníků eskorty proti napadení chemickou zbraní?	ano	ne
	2	13
Pořádá věznice někdy nácvik útěku?	ano	ne
	1	14
Myslíte si, že je úroveň zabezpečí eskorty dostačující?	ano	ne
	3	12

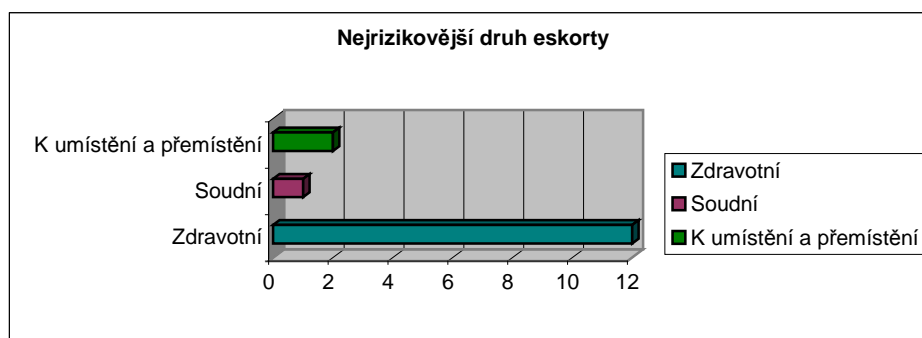
Z vyhodnocení dat uvedených v tabulce 1 vyplývá již z odpovědí na první a čtvrtou otázku, že při změně zákona velká část, byť starších, tak zkušenějších příslušníků opustila řady vězeňské služby (viz. obr 6). Do této služby tak nastoupilo mnoho mladých jedinců, kteří ovšem nemají prakticky žádné zkušenosti s odsouzenými osobami a odsouzení tak zkouší co si k těmto mladíkům mohou dovolit. Mladí příslušníci jsou často velmi „ostýchaví“ a ze své vlastní zkušenosti mohou říct, že jsme ještě žádný útěk ani pokus o něj nezažili. O to více ale budou tito lidé překvapeni až se něco takového stane. Málokterá věznice pořádá jakési nácviky útěků, což je, dle mého názoru, pro tyto příslušníky špatně. Pokud by věznice útěky odsouzených či obviněných alespoň nacvičovali, byli by příslušníci mnohem více připraveni na všechna rizika a byli by si vědomi, jakým způsobem a kudy se odsouzení přibližně budou snažit utíkat a celá situace by tak pro ně byla mnohem více zvládnutelná.

Obr 6 Doba služebního poměru

Dle vyplnění dotazníku odpovídali na veškeré otázky pouze příslušníci – muži. Zde je vidět další problém a to velká nepřípravenost žen k provádění úkonů spojených s eskortou k umístění a přemístění, kde jsou často i v našich autobusech, tedy autobusech věznice Příbram, což je výhradně mužská věznice, převáženy při tzv. „svozu odsouzených“ z Prahy do Jiřic také odsouzené ženy. Na tyto eskorty se do eskortních autobusů velí též ženy příslušnice, neboť důkladnou osobní prohlídku a veškeré opatření smí provádět výhradně osoba stejného pohlaví. Odsouzené či obviněné ženy jsou často na eskortách velkým pozdvižením pro odsouzené muže, kteří ženy již dlouho neviděli a zároveň jsou tyto ženy mnohem drzejší a otrlejší vůči eskortujícím, než odsouzení muži. Z vlastní zkušenosti vím, že příslušnice se na této eskortě neustále střídají, tudíž žádná z nich nemá dostatečné zkušenosti s ukázněním takovýchto, před muži se „předvádějících“, žen. Dle mého je toto opět špatně. Na tyto druhy eskort by měly být veleny pouze znalé, zkušené a proškolené příslušnice, nejlépe takové, které jsou ráznější povahy a hlubšího pevnějšího hlasu, protože pouze takové příslušnice na drzé odsouzené a obviněné ženy platí a dokážou je ukáznit. Velké většině dotázaných je často přidělována funkce velitele eskorty, za což jsem velmi rád, protože velitelé si všímají mnohem více nedostatků a potíží, které by mohli nastat a mít velmi nepříznivý vliv na průběh celé eskorty. Zároveň bylo zjištěno, že nejfrekventovanější jsou cesty zdravotních eskort, které mnoho dotázaných označilo též jako nejnebezpečnější (viz obr 7). Nynější škrty a úsporná opatření vlády ČR zasahují samozřejmě i do resortu spravedlnosti. Jelikož VS do tohoto resortu patří, musí se se škrty dokázat vypořádat. To znamená, že se neustále GŘ VS snaží přehodnotit účelnost tabulkových míst ve věznicích. Pro organizační jednotky to znamená neustálé odevzdávání přidělených míst, kterými vznikají podstavy v dílčích organizačních jednotkách. Ze služby vím, že právě tato místa na zdravotní eskorty vyplňujeme my, strážníci ze směn.

Osobně tedy souhlasím s dotazovanými, dle mého názoru jsou též zdravotní eskorty velmi rizikové a myslím si, že právě tyto eskorty by se měly přizpůsobit dnešní, velmi agresivní době. Dle mého soudu je v dnešním provádění zdravotních eskort hned několik problémů, kvůli kterým hrozí možnost napadení eskorty.

Obr 7 Nejrizikovější druh eskorty

Mezi největší problémy osobně řadím to, že eskorta jezdí do civilních nemocničních zařízení v době, kdy je tam nejvíce pacientů a má k lékaři přístup v podstatě kdokoli. Dalo by se říci, že je problém už v samotné cestě k lékaři, protože velitel eskorty nemůže ve vysokém počtu pacientů pohybujících se po nemocničním zařízení zajistit a prověřit každého. Stejně tak při čekání eskorty v čekárně hrozí riziko, že se za odsouzeným přijde podívat rodina či příbuzní nebo přátelé a dojde k pokusu o navazování nedovolených styků. Pouhým mávnutím rukou či pozdravem tyto styky pouze začínají, málokdo si ale už uvědomuje, že pro odsouzeného může být toto setkání velmi deprimující nebo v něm vyvolat vztek a mohlo by dojít k velmi nepříjemné hádce, při které by velitel eskorty musel neprodleně eskortu ukončit, nahlásit celou situaci vrchnímu inspektorovi strážní směny a s odsouzeným se ihned vrátit. Neboť by eskorta neproběhlo ošetření a odsouzený by na něm stále trval, musela by se celá eskorta opakovat a hrozilo by opakování celé situace. Toto setkání nemusí být ani plánované, u stejného lékaře v čekárně může, byť pouhou náhodou, sedět například bývalá žena nebo jiná osoba, se kterou odsouzený nemá kladný vztah a setkání s ní by vyvolalo konflikt. Také jsou zde ohroženy tzv. nezáúčastněné osoby, kterých by odsouzený nebo obviněný mohl využít jako jakéhosi štítu, či by je případně mohl vzít jako „rukojmí“ a pod záminkou ublížení na zdraví donutit eskortu odevzdat zbraně a propustit eskortovaného

osobu. Z bezpečnostního hlediska zde tedy nejde pouze o ohrožení samotné eskorty, ale o ohrožení všech přítomných osob, což je zajisté potřeba vzít v potaz a vyvarovat se této situaci.

Jedenáct dotázaných dále uvedlo, že v čekárně zpravidla stráví více než 15 minut mezi ostatními pacienty předtím, než je lékař přijme do ordinace. Myslím si, že 15 minut je poměrně velice dlouhá doba na to, aby eskorta stála s trestanou osobou v čekárně plné neznámých lidí. Členové eskorty většinou stojí tak, aby měly nad eskortovaným a zároveň nad ostatními lidmi naprostý přehled, ale často již po deseti minutách stání na jednom místě člověk začíná přešlapovat a přestává se koncentrovat, nesoustředí se tedy na okolí, jen čeká kdy už půjde do ordinace. Pokud se čekání protahuje, má odsouzený dostatek času prohlédnout si celou místnost, najít nejbližší možný únikový východ a pokusit se překvapit eskortu náhlým útekem. Tento problém by měl být řešen již od samotného ohlášení eskorty a zdravotní středisko ve věznici by mělo být předem domluveno s civilním zdravotnickým personálem o objednání pacienta na určitý čas. Předěšlo by se tím především veškerým nebezpečím hrozícím z vyčkávání a zároveň by se šetřil i čas celé eskorty, která by v časové úspoře mohla zajistit více cest, případně ošetření většího počtu odsouzených, jejichž počet neustále narůstá. Případně pokud není možné se domluvit předem, měli by lékaři brát ohledy na to, že jim před ordinací stojí nebezpečná osoba a přijmout odsouzenou osobu přednostně.

Toto je další problém, nad kterým by se lidé odpovědní za bezpečnost prováděných eskort měli zabývat. Pouze šest z deseti dotazovaných odpovědělo, že lékař bere ohledy na eskortování nebezpečné osoby a přijalo pacienta přednostně. Je třeba si uvědomit, že lékař tím chrání především své vlastní pacienty. Pohyb eskorty po zdravotnickém zařízení by již od příjezdu měl být co nejrychlejší. Od chvíle, kdy eskorta vyvede odsouzeného z vozu, do chvíle kdy ho tam opět vrátí a bude pokračovat v cestě. S tím je spojena také možnost parkování eskortních vozidel v těsné blízkosti vchodu, případně ordinace, což dle odpovědí opět není všude dořešeno. Parkoviště u zdravotnických zařízení poskytují mnoho prostoru pro možnost útoku automobilem, což je další z možností, jak se odsouzená osoba může dostat na svobodu ve velice krátké době. Před jedoucím automobilem se každý kdo bude moci raději vyhne střetu. V takovém případě se může stát, že člen eskorty, takzvaný „předváděč“ na malý okamžik pustí předváděcí řetízky, kterými je odsouzená osoba zabezpečena. Poté stačí, aby komplice otevřel dveře vozu, do kterých odsouzený či obviněný nastoupí a dříve než se stihne eskorta dostat do svého vozu, budou již útočníci s odsouzenou osobou pryč.

Jedna z nejdůležitějších věcí, jak zabránit útěku je výcvik, protože pouze zkušený a znalý příslušník nebude v případě pokusu odsouzeného o útěk „stát jako opařený“, ale bude ihned vědět jak reagovat a co udělat, aby útěku bylo zabráněno. V běžné praxi příslušníci takovéto zkušenosti nezískají a pokud ano, bývá již často pozdě, proto by se věznicové měli v prevenci před útekem odsouzených věnovat intenzivně také nacvičování zabránění útěku odsouzených a obviněných a zároveň nácviku obrany před napadením civilní osobou. Tato cvičení by samozřejmě měla být spojena s co nejrychlejším přesunem nejen do eskortního vozu vězeňské služby, ale zároveň také v co nejrychlejším přesunu z místa napadení zpět do mateřské věznice, případně do nejbližší věznice v okolí. Do tohoto cvičení by se tedy měli zapojovat i řidiči eskortních vozidel, kteří jsou stejně nedílnými členy eskorty jako všichni ostatní. V mém dotazníku však z patnácti pouze jeden jediný dotazovaný uvedl, že takovýto nácvik prožil (viz obr 8). Dle mého názoru je toto zjištění z hlediska bezpečnosti provádění eskort více než znepokojující. Zde bych si dovolil využít přísloví „těžko na cvičišti, lehký na bojišti“. Ovšem pokud se příslušník na cvičišti nedostane vůbec, na bojišti bude takřka ztracen. Není nutné provádět tyto nácviky často, ale myslím si, že při nejmenším při přijímání nových členů do eskortní sněmy by tato cvičení byla více než potřebná a to nejen jako osobní zkušenost nového člena, ale především také jako nácvik celkové součinnosti a koordinace celého eskortního týmu pod velením velitele eskorty. Navíc jak již bylo zmíněno, velitel eskorty se postupně stávají všichni členové eskortního týmu a je zároveň třeba zacvičovat se ve velení a správnému rozdělování úkolů při zásahu celého družstva eskortujících. Dle mého názoru je z hlediska bezpečného provádění eskort právě výcvik tou nejdůležitější částí a je třeba se mu řádně a důsledně věnovat.

Proti napadení střelnou zbraní uvedlo sedm z patnácti dotazovaných, že výcvik je vězeňskou službou zajištěn, nicméně při pozdějším rozhovoru jsem se dověděl, že celý výcvik spočívá v odevzdání zbraní a odsouzené či obviněné osoby útočníkovi. V tomto případě se ovšem nic jiného dělat prakticky nedá, neboť naší povinností je především chránit životy a zdraví nezúčastněných osob, které bychom případným neuváženým použitím střelné zbraně mohli ohrozit. Právě pro takovéto případy by měla být přijata výše zmíněná opatření, kterými by bylo možno danou problematiku minimalizovat.

Obr 8 Nácvik útěku vězně

Mimo napadení střelnou zbraní však může dojít k napadení zbraní určené k tzv. „boji z blízka“. Tyto zbraně však nejsou pouze nože, jak si mnoho lidí pod tím pojmem představuje, ale jsou to především zbraně, které odsouzení mohou zcizit v ordinaci lékaře nebo si je odsouzení vyrobí na cele z dostupného materiálu, a následně je, pokud příslušníci špatně provedou důkladnou osobní prohlídku, pak odsouzení či obvinění mohou použít k napadení eskorty v ordinaci lékaře, kdy jim jsou odejmuty veškeré donucovací prostředky. Donucovací prostředky jako jsou například pouta, poutací opasek, předváděcí řetízky nebo pouta na nohou musí příslušníci eskortovaným osobám odejmout, aby lékař mohl důkladně vykonat lékařskou prohlídku. V tomto okamžiku vzniká poměrně velký problém. Dostane-li se eskortovanému do ruky zbraň, může dojít jak k napadení eskorty, tak také k napadení lékaře, kterého eskortovaný může použít jako lidský štít. Oproti napadení střelnou zbraní v tomto případě příslušníci nejen mohou, ba spíše musí zakročit. Devět z oslovených příslušníků v anketě uvedlo, že věznice takováto cvičení nepořádá, přitom pořádat právě cvičení hmatu a chvatu je ze všech cvičení nejjednodušší a finančně prakticky nenákladné. V případech takovýchto napadení se totiž může stát, že neprocvičení a nepřipravení eskortující nezakročí buď vůbec, nebo se zakročit pokusí, ale vůči jejich nepřipravenosti navíc sami sebe, případně někoho jiného poraní, ne-li usmrtí (například zmocní-li se odsouzený nebezpečné řezné zbraně, jako je skalpel apod.). Bohužel z vlastní zkušenosti vím, že proti těmto napadením jsme byli pouze proškoleni ve Vězeňské škole ve Stráži pod Ralskem, což v mém případě bylo před třemi lety a od té doby se tímto nikdo nezabýval, přičemž hmaty a chvaty je třeba opakovat alespoň jednou za dva týdny, jinak je příslušník používat řádně neumí. Jak jsem již zmínil, takováto cvičení žádají minimální finanční zajištění, proto si myslím, že by je věznice měla pořádat a měla by

při nejmenším eskortní a strážní směnu na veškeré možné případy boje zblízka z bezpečnostních důvodu pravidelně cvičit.

Mnohem náročnější na výcvik avšak minimálně hrozící je napadení některým druhem chemické látky. V popsaných případech takovéto napadení využito nebylo, nicméně je třeba být před útočnický stále o krok napřed a připravovat se na útoky, které použity zatím nebyly, neboť útočníci právě tyto druhy útoků mohou začít vůči nedostatečně připravenosti vězeňské služby používat. Nejen že členové eskorty nejsou seznámeni s postupem, jak se například při použití slzného plynu chovat, ale zároveň nemají ani žádné vybavení, jak se před těmito útoky chránit. Pro nejzákladnější obranu stačí být vybaveni rouškou nasazující se na dýchací cesty společně s využitím již zmíněného boje na blízko, aby byl umožněn co nejrychlejší přesun do eskortního vozu a přesun zpět do mateřské věznice. Těmito druhy napadení se nezabývá ani vězeňská škola, která, dle mého názoru, by měla budoucí příslušníky při nejmenším řádně poučit a procvičit jak se za dané situace chovat a co dělat.

Na moji poslední otázku jsem dostal asi nejvíce znepokojivou odpověď. Ze všech patnácti dotázaných jich dvanáct odpovědělo, že dle jejich názoru není úroveň zabezpečení eskorty dostačující. Ze své zkušenosti při prováděných eskortách bohužel musím s tímto míněním souhlasit, také si myslím že úroveň bezpečnosti není příliš vysoká. Myslím si, že na vině je především málo času věnovanému výcviku a připravenosti samotných členů eskorty. Poslední dobou se v některých věznicích též rozmáhá budování posiloven a v případě, že eskortní směna má svoji hlavní činnost, tedy provádění eskort, hotovou, kladou vedoucí oddělení důraz na zlepšování jejich fyzické kondice. Toto zařízení by mělo být ve všech typech vězeňských zařízení, neboť právě u eskortní směny je fyzická příprava jedna z nejdůležitějších. Myslím si, že v neposlední by také měla být poupravena součinnost mezi vězeňskou službou a civilními zdravotními zařízeními, jako je například po předchozí dohodě vymezená pracovní doba lékařů. V této například odpolední době, kdy je již o ostatní pacienty postaráno by ordinace a zároveň především čekárna byla vyhrazena pouze pro eskortu. Velitel eskorty by měl mít při kontrole před navedením odsouzeného či obviněného mnohem větší přehled o bezpečnosti prostoru, neboť každá případná osoba nalézající se v těchto uzavřených prostorech je podezřelá a velitel eskorty na základě dalšího jednání měl možnost eskortu předem odvolat a při vzniku důvodného podezření eskortovaného k lékaři vůbec nenavádět. Zároveň by měli s eskortou v jiném vozidle jezdit také další členové eskorty, kteří by byli oblečeni v civilním oděvu a celý prostor v okolí ordinace a čekárny by

předem zajišťovali a o vzniku jakéhokoli případného důvodného podezření by ihned informovali velitele eskorty. Tato opatření nejsou nijak výrazně zatěžující pro finanční rozpočet a myslím si, že by zajisté byla poměrně velkým přínosem k bezpečnosti jak eskortujících osob, tak také k bezpečnosti všech případných nezúčastněných osob, kteří se v běžných ordinačních hodinách pohybují v prostorách nemocnic.

Závěr

Dnešní doba je velmi uspěchaná a poměrně velmi agresivní a proto má nepříznivý důsledek na rozvoj některých, povětšinou sociálně slabších jedinců. Doba se stala pro jedince ještě těžší příchodem krize do naší společnosti. Nedostatek finančních zdrojů, volná morálka a špatné výchovné prostředky vedou k rozvoji mnoha neblahých existencí, kvůli kterým musela být v resortu ministerstva spravedlnosti zřízena organizace, která naši společnost před těmito lidmi chrání, je jí vězeňská služba.

Vězeňská služba má za úkol na problémové lidi dohlížet a nesmí připustit jejich útěk. Mimo jiné povinnosti má za úkol zmíněné osoby eskortovat a předvádět do různých civilních zařízení. Mezi daná zařízení patří samozřejmě civilní nemocniční zařízení, ve kterých ovšem podle mého výzkumu, uvedeného v předchozích kapitolách, vzniká nejvyšší riziko napadení eskorty a dochází k pokusům o osvobození odsouzené či obviněné osoby. Zejména pro ochranu civilního obyvatelstva je nutné stanovit přesné a poměrně přísné předpisy upravující eskortování obviněných či odsouzených osob do zmíněných zařízení. Je velice nutné, aby civilní lékaři i ozbrojené složky spolu maximálním možným způsobem spolupracovali a společně se snažili nevystavovat civilní, nezúčastněné spoluobčany možnému nebezpečí při zásahu eskorty proti snaze eskortovaných osob o opuštění nápravného zařízení vězeňské služby, tedy při útěku.

Předpisy a zákony upravující provádění eskort nebezpečných osob se neustále mění, zdokonalují se a dotvářejí se bezpečnostní pravidla, dle kterých by jednou mohla být maximální možná většina všech druhů napadení a hrozeb eliminována a bylo by možné provádět eskorty osob, aniž by byli ohroženi nezúčastnění spoluobytelé. Na podobě dnešních zákonů a nařízení se podílelo mnoho odborníků z nejrůznějších odvětví. Lidstvo musí neustále reagovat na nové poznatky a čelit novým, rafinovanějším a agresivnějším nebezpečím. Vězeňská služba se musí snažit být stále o krok napřed, důkladně prověřovat možné pokusy a způsoby, jakým by mohly být eskorty napadeny, připravovat se proti útokům a především řádně proškolovat členy eskorty a připravovat je na veškerá nebezpečí, která by mohla nastat.

V předložené bakalářské práci jsem popisoval různé druhy pokusů odsouzených o útěk, případně pokusů o jejich osvobození. Jsou zde popisována nebezpečí a hrozby, které by také k útekům či útokům mohly vést. Z vlastního výzkumu provedeného v bakalářské práci vyplývá, že pokud má bezpečnostní management vězeňské služby učinit kroky ke zkvalitnění

eskorty samotné, a především k zamezení možnosti útěku eskortovaných osob, měl by se mnohem více věnovat služební a fyzické přípravě eskortujících osob. Je třeba také zkvalitnit dohodu mezi civilním a ozbrojeným managementem v rámci civilního zdravotnického zařízení, neboť právě eskorty do zdravotnického civilního zařízení jsou dle zkušeností a sledovaných případů nejrizikovější a nejnebezpečnější; v naprosté většině se nejvíce pokusů o útěk, případně útěků, odehrálo právě v lékařských zařízeních. Proto je potřeba se na uvedené problémy více zaměřit, a to především z důvodu ochrany nezúčastněných osob, které jsou v případech napadení eskorty střelnou zbraní přímo ohroženy na zdraví a životě. Zmíněný problém je dle výsledků práce vůbec nejzávažnější, a proto by měl být důvodem k hledání nápravy a vylepšení způsobu provádění daného druhu eskorty. Méně závažným, ale také velmi důležitým faktem je služební a fyzická příprava členů eskorty. Nacvičování zvládání krizových situací je velmi prospěšným a důležitým bodem přípravy, který přináší jak zkušenosti, tak obratnost při zvládání krizových situací. Platí rčení „těžko na cvičišti, lehký na bojišti“, které ukazuje dávné poznání o důležitosti přípravy před krizovou situací.

Během příštích let, bych se rád i nadále věnoval sebevzdělávání a tím i studiem navazujícího magisterského studia. V magisterské diplomové práci bych rád zůstal u mně blízkého vězeňského tématu. Chtěl bych se důkladněji zaměřit především na přípravu členů eskortní směny do služby, na systém jejich vzdělávání a systém fyzické přípravy.

Seznam použité literatury a pramenů

Literatura:

1. DUŠEK, J., ŠVEJDA, G. *Metodika pro tvorbu bakalářských prací VŠERS*, VŠERS České Budějovice, 2010, 50s.
2. KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*, Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1995, 791s. ISBN 80-7235-272-5
3. KOL. AUT., *Nový akademických slovník cizích slov A-Ž*, Academia Praha, 2006, 880 s., ISBN 80-200-1415-2
4. KRATOCHVÍL, M. *Vzdělávání zaměstnanců VS ČR*, Brno, 2009, 98 s., Bakalářská práce. UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
5. PROCHÁZKOVÁ, D., *Bezpečnost, krizové řízení a udržitelný rozvoj*, UJAK Praha, 2010, ISBN 978-80-86723-97-6
6. PROCHÁZKOVÁ, Dana, *Bezpečnostní plánování*, 1.vydání Praha: UJAK Praha 2009. 200s. ISBN: 978-80-86708-80-5
7. PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Krizové řízení, havarijní plánování a ochrana obyvatelstva*. 1. vydání, České Budějovice, 2009, 111 s., ISBN 978-80-86708-86-7
8. PROCHÁZKOVÁ, Dana, *Monitoring zdrojů ohrožení v území*, 1.vydání České Budějovice: VŠERS 2009. 108s. ISBN: 978-80-86708-87-4

Elektronické zdroje:

1. <http://www.vlada.cz>
2. <http://www.vscr.cz>

Zákony, nařízení, interní předpisy, informační zprávy:

1. ČR. Zákon 555/1992 o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. In *Česká národní rada*. 1992
2. KULA, Luděk; *Nařízení číslo 11 o vězeňské a justiční strážní*, Praha, 2006, č.j.: 33/51/2006–50/601
3. PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GŘ VSČR*, Praha, 2006
4. PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GŘ VSČR*, Praha, 2007
5. PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GŘ VSČR*, Praha, 2008
6. PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GŘ VSČR*, Praha, 2009

7. PRUNEROVÁ, M. *Prohlášení tiskového oddělení mluvčí GŘ VSČR*, Praha, 2010

Seznam příloh

Příloha I Eskortní příkaz

Příloha II Propustka

Příloha III Identifikační karta vězně

Přílohy

Příloha I Eskortní příkaz

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY
VĚZNICE/VAZEBNÍ VĚZNICE Příbram

Datum příkazu:

Eskortní příkaz č.

Proveďte eskortu obviněných – odsouzených

1.

ÚČEL: SOUDNÍ LÍČENÍ

Nebezpečnost: neurčena

Na indexu:

Způsob poutání: pouta

Dieta:

Žadatel:

Číslo jednací :

Je trvalé: Ne

Poznámka:

Poznámka:

S eskortovanými se současně předává:

Zapečetěné závěry:

L.S.

ředitel

Eskortu provedl:

Z	do	dne	Vel.eskorty	Podpis

Propustka č.

K organizaci:

Cíl, místo:

Velitel eskorty:

Počet strážných:

Počet vězňů:

V Příbram dne:

.....
(podpis VO VaJS nebo VISS)

Odchod dne vhod.

Příchod dne vhod.

Seznam vězňů

Prohlídku provedl (ČSP a jméno)

Odchod:

Příchod:

Nebezpečnost:

Na indexu:

Způsob poutání: pouta

Žadatel:

Účel:

soudní líčení

Upřesnění cíle:

Poznámka:

Příloha III Identifikační karta vězně

ZÁKLADNÍ ČÍSLO	IDENTIFIKAČNÍ KARTA VĚZNĚ	SPOLEČNÍKY MÁ / NEMÁ
		SPOL. ČÍSLO
JMÉNO A PŘÍJMENÍ, DATUM NAROZENÍ		
	VE VAZBĚ (TRESTU) OD:	
	DŮVODY VAZBY:	
	KOLIKRÁT SOUDNĚ TRESTÁN:	
	PARAGRAFY TR. ZÁKONA:	
	NEBEZPEČNOST:	
	ORGÁN ČINNÝ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ:	
SNV skl. č. 543		

CELA ČÍSLO	UMÍSTĚN OD	POZNÁMKA	CELA ČÍSLO	UMÍSTĚN OD	POZNÁMKA	VÝŠKA
						BARVA VLASŮ
						BARVA OČÍ
						ZVLÁŠTNÍ ZNAMENÍ
						BYDLIŠTĚ
						POPIS OBLEČENÍ